

Narodil sa v Tisovci, okres Rimavská Sobota 8. júna 1907 v rodine roľníka Samuela Noska a jeho ženy Juliany, rod. Dianiškovej. Po absolvovaní základnej školy v Tisovci študoval v rokoch 1918 – 1919 na gymnáziu v Rimavskej Sobote, v rokoch 1919 – 1922 na Meštianskej škole v Tisovci a v rokoch 1922 – 1926 na Vyššej hospodárskej škole v Košiciach. Dňa 30. 9. 1926 bol zaradený do čs. brannej moci a prezentovaný v činnosti vojskovej služby ako vojak akademik s určením na výchovu na dôstojníka jazdecktva. V rokoch 1926 – 1928 študoval na Vojskovej akadémii (VA) v Hraniciach na Morave.

Po absolvovaní ho v jazdeckom pluku 4 v Klatovách 29. 7. 1928 vymenovali do hodnosti poručíka. Od októbra 1928 do júla 1929 bol frekventantom aplikačnej školy na dôstojníkov jazdecktva pri Vojskovej jazdeckej učilni (VJU) v Pardubiciach. Potom sa na krátky čas (august – september) vrátil do Klatov, kde vykonával funkciu veliteľa čaty 2. eskadrony. Na konci septembra 1929 bol premiestnený do Dobřan a zaradený na funkciu veliteľa čaty 4. eskadrony. V októbri 1932 tam prevzal funkciu veliteľa čaty plukovej poddôstojníckej školy. Dňa 1. 10. 1932 bol povýšený do hodnosti nadporučíka jazdecktva. V polovici septembra 1933 sa stal príslušníkom jazdeckého pluku 10 vo funkcii veliteľa 1. eskadrony v Berehove. Od októbra 1933 do januára 1934 bol veliteľom čaty v poddôstojníckej škole a od januára do septembra 1934 frekventantom jazdeckej školy pri VJU v Pardubiciach, ktorú s výborným prospechom skončil ako najlepší zo 14 absolventov. Na začiatku októbra 1934 sa vrátil do jazdeckého pluku 10 v Berehove ako veliteľ jazdeckej čaty 5. eskadrony.

PRÍKLADNÝ DÔSTOJNÍK

Pred koncom prvej polovice októbra sa stal veliteľom čaty v poddôstojníckej škole a na začiatku februára 1935 druhým pobočníkom veliteľa pluku. Pri jeho odchode na nové pôsobisko veliteľ jazdeckého pluku 10 v pochvalnom uznaní uverejnenom v dennom rozkaze z 18. 9. 1935 uviedol: „... ako veliteľ čaty a 2. plukovník pobočník osvedčil vždy príkladnú usilovnosť, svedomitú a húževnatosť, ktoré môžu každému mladému dôstojníkovi slúžiť ako vzor“. Na začiatku októbra 1935 sa stal veliteľom čaty školy dôstojníkov jazdecktva v zálohe vo VJU v Pardubiciach. Od augusta 1936 do marca 1938 potom pôsobil ako veliteľ čaty vojenských akademikov a cvičiteľ vojskovej výchovy vojenských akademikov jazdecktva vo VA v Hraniciach na Morave, kde ho 1. 10. 1937

Generálporučík in memoriam

Július NOSKO

povyšili do hodnosti kapitána jazdecktva. Na konci marca 1938 bol pridelený do 2. (spravodajského) oddelenia Hlavného štábu MNO a od marca 1938 do marca 1939 vykonával funkciu spravodajského dôstojníka samostatnej spravodajskej skupiny v Bratislave. Po vzniku Slovenského štátu vstúpil do slovenskej armády, v ktorej od 23. marca do konca apríla 1939 pôsobil vo funkcii prednosta 2. oddelenia VII. zboru v Banskej Bystrici a v tom istom meste sa stal 1. mája 1939 prednostom 2. oddelenia Vyššieho veliteľstva 2 (VV 2, od 15. 10. premenované na Veliteľstvo 2. divízie). V hodnosti stotníka jazdecktva (od 20. 5. 1939) sa ako prednosta 2. oddelenia 2. divízie Škultéty zúčastnil v septembri 1939 na ťažení proti Poľsku. V polovici februára 1940 ho prijali do Vysokej vojenskej školy (VVŠ) v Bratislave a 1. 7. 1940 povýšili do hodnosti majora jazdecktva. Ako frekventant VVŠ sa v čase od 20. 8. do 7. 10. 1940 zúčastnil na študijnej ceste v Nemecku, Belgicku a vo Francúzsku (Siegfriedova a Maginotova línia), od 27. 6. do 14. 8. 1941 bojov na východnom fronte ako pridelený dôstojník operačného oddelenia veliteľstva armády Ladislav a od 8. júla ako náčelník štábu Rýchlej brigády (RB). Po absolvovaní VVŠ, ktorú v polovici februára 1942 skončil ako najlepší z 22 frekventantov oddelenia generálneho štábu, v čase od polovice marca do polovice mája 1942 absolvoval na východnom fronte stáž v nemeckej 6. armáde (na veliteľstvách pešieho pluku a zboru) v priestore Charkova.

NÁVRAT DOMOV

Po návrate na Slovensko od začiatku júna 1942 pôsobil na Veliteľstve pozemného vojska (VPV) ako prednosta výcvikového oddelenia. V januári 1943 bol preložený do skupiny dôstojníkov generálneho štábu. Na konci apríla 1943 odišiel do poľa k Zaisťovacej divízii (1. 8. 1943 premenovaná na 2. pešiu divíziu), kde prevzal funkciu náčelníka štábu (I. dôstojníka gšt.). Po reorganizácii 2. pešej divízie na technickú brigádu a pred jej presunom z Bieloruska do Talianska sa na konci októbra 1943 vrátil na Slovensko a od začiatku novembra do konca decembra 1943 bol na liečení a dovolenke. Jeho hodnotenie z konca roka 1943 vyznievalo veľmi pozitívne. Okrem iného sa v ňom konštatovalo, že je „veľmi svedomitý, pracovitý, iniciatívny, s veľmi dobre vyvinutým zmyslom pre povinnosť a zodpovednosť“, „uvažuje jasne a logicky“, je „spôsobilý pre funkciu prednosta oddelenia veliteľstva divízie“ a po zapracovaní „v prácach dôstojníka generálneho štábu veľmi dobre spôsobilý pre funkciu odpovedajúcu hodnosti“. Preto neprekvapuje, že v januári 1944 ho ustanovili za zástupcu prednosta personálii MNO v Bratislave a v druhej polovici apríla 1944 za prednosta 1. (osobného) oddelenia VPV v Banskej Bystrici. V polovici júna 1944 sa stal predsedom kárneho výboru VPV. Služobné hodnotenia J. Noska počas jeho vojenskej kariéry do leta 1944 umožňujú urobiť zovšeobecujúci záver o jeho odborných kvalitách, ktorým by mohol byť aj ten, že nepochybne patril medzi odborné najspôsobilejších dôstojníkov vtedajšej slovenskej armády.

V ilegálnom protifašistickom odbojovom hnutí spolupracoval s odbojovou skupinou Flóra, od roku 1942 spolupracoval s podplukovníkom Mikulášom Ferjenčíkom a ďalšími dôstojníkmi VPV. Po premiestnení do Banskej Bystrice sa stal najbližším spolupracovníkom podplukovníka gšt. Jána

Goliana. Ako člen ilegálneho Vojenského ústredia (VÚ) sa podieľal na pripravách Povstania a vypracovaní jeho vojenského plánu. Po vypuknutí Slovenského národného povstania bol od 1. 9. 1944 vymenovaný za náčelníka štábu Veliteľstva čs. armády (1. októbra premenovaná na 1. čs. armádu na Slovensku). Do príchodu divízneho generála Rudolfa Viesta vykonával aj povinnosti zástupcu veliteľa armády. S platnosťou od 1. 10. 1944 bol Slovenskou národnou radou povýšený na plukovníka gšt. Po prechode do hôr sa s časťou štábu pridial k 17. pešiemu práporu Prvosienka z II. taktickej skupiny, ktorý pôsobil v priestore Prašivá – Poľana – Muránska planina a spolupracoval s partizánskym zväzkom Stalin. Za účasť v SNP bol vojenským súdom v Bratislave v marci 1945 odsúdený na trest smrti povrazom.

Dňa 31. 1. 1945 prešiel cez front do Košíc, odtiaľ odišiel do Popradu na veliteľstvo 1. čs. armádneho zboru v ZSSR, kde bol prezentovaný 20. 2. 1945 a ustanovený za predsedu prijímacej komisie pre dôstojníkov a rotmajstrov. Od polovice marca do polovice apríla 1945 vykonával funkciu zástupcu veliteľa 2. čs. samostatnej paradesanternej brigády v Kežmarku. V polovici júna 1945 bol určený za dočasnú veliteľa a na konci apríla 1946 dekrétom prezidenta ČSR ustanovený za veliteľa 2. pešej divízie v Banskej Bystrici. V tejto funkcii bol vo februári 1947 s účinnosťou od 1. 10. 1946 vymenovaný do hodnosti brigádneho generála.

POVOJNOVÉ ROKY

V čase od júla do októbra 1947 bol poverený funkciou veliteľa jednotiek skupiny Teplice vyčlenených na boj proti banderovcom. Od októbra 1947 do februára 1948 pôsobil ako predseda prijímacej komisie pre dôstojníkov slovenskej národnosti. Na začiatku decembra 1947 bol ustanovený za dočasnú veliteľa Vysoké školy válečnej (VŠV) v Prahe a na začiatku júla 1948 za jej veliteľa. Medzitým, v čase od začiatku februára do konca mája 1948 absolvoval kurz pre vyšších veliteľov. Na začiatku septembra 1948 sa stal veliteľom Vysoké vojenskej akadémie v Prahe a od začiatku augusta 1951 do konca januára 1953 pôsobil vo funkcii náčelníka Vševojskovej fakulty Vojenskej akadémie v Prahe. V jeho služobno-politickej charakteristike z augusta 1952 sa však objavilo hodnotenie, že na vykonávanie funkcie náčelníka fakulty nie je vhodný pre jeho politické nedostatky a „závadnú“ minulosť z čias slovenského štátu. To ovplyvnilo jeho ďalšie pôsobenie v armáde a v súvislosti s procesmi s tzv. buržoáznymi nacionalistami bol 1. 2. 1953 preložený do zálohy. V rokoch 1953–1959 pracoval ako plemenársky zooteknik Krajskej správy plemenárskych staníc v Plzni, v rokoch 1960–1963 bol zooteknikom Jednotného roľníckeho družstva v Soběkuroch a v rokoch 1964–1968 pôsobil ako zooteknik plemenárskeho podniku v Plzni – Černiciach. V roku 1966 bol občiansky a v roku 1968 politicky rehabilitovaný. Od začiatku júna 1968 do konca apríla 1970 bol opäť v činnosti služby ako člen rehabilitačnej komisie pri MNO v Prahe – náčelník skupiny pre SNP a slovenských partizánov. Do zálohy definitívne odišiel 30. 4. 1970 a od začiatku mája 1970 bol na dôchodku. Zomrel v Prahe 5. 9. 1986. Rozkazom prezidenta Českej a Slovenskej Federatívnej Republiky bol dňom 28. 10. 1992 povýšený do hodnosti generálporučíka in memoriam.

Je autorom dvoch publikácií o armáde v Slovenskom národnom povstaní (Vojaci v Slovenskom národnom povstaní a Takto bojovala povstalecká armáda), ako aj viacerých článkov a štúdií na túto tému.

doc. PhDr. Jozef BYSTRICKÝ, CSc.
Vojenský historický ústav